

ALEXANDRU FLORIAN
coordonator

Daniel Boboc
Nicolae Drăgușin
Petre Matei
Florin Petrescu
Gabriel Stan
Măriuca Stanciu

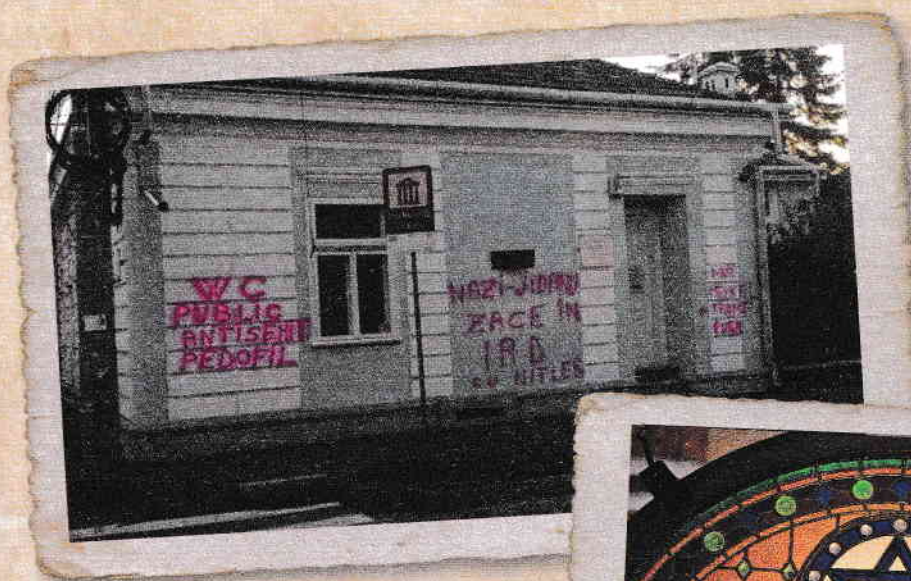
Istoria evreilor Holocaustul

clasa a XI-a
clasa a XII-a

IDENTITATE EVREIASCĂ ȘI EDUCAȚIA DESPRE HOLOCAUST ... 7	Statul național-legionar și măsurile antievreiești (1940–1941) 59
Evreii – trăsăturile lor definitorii: originea, cultura, religia 8	<i>Evaluare</i> 62
Educația despre Holocaust și provocările contemporane (antisemitism, xenofobie, genocide și amenințările la adresa normelor și valorilor democratice) 12	Regimul Ion Antonescu și evreii (1941–1944) 63
<i>Recapitulare</i> 15	Studiu de caz. Pogromul de la București 66
<i>Evaluare</i> 16	Studiu de caz. Pogromul de la Iași. Trenurile morții 67
EVREII ÎN ISTORIA UNIVERSALĂ..... 17	Distrugerea comunităților evreiești din Basarabia și Bucovina 68
Evreii în Antichitate și Evul Mediu (statutul juridic al evreilor și apariția miturilor antievreiești în mentalul colectiv) 18	Holocaustul în Transnistria aflată sub administrație românească. Deportarea evreilor și romilor (reprimare și exterminare) 71
Evreii în epoca modernă (statutul juridic și economic, aspecte culturale) 22	Studiu de caz. Evreii din Odessa 74
<i>Recapitulare</i> 25	Evreii din Vechiul Regat și din sudul Transilvaniei. Regimul de muncă obligatorie și planurile de deportare în Polonia 75
<i>Evaluare</i> 26	Rezistența evreiască și eforturile de repatriere a deportaților din Transnistria 78
EVREII ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC ÎN SECOLELE al XIV-lea – al XX-lea 27	Studiu de caz. Wilhelm Filderman 80
Situația comunităților evreiești până la 1866 – aspecte demografice, comunitare și culturale 28	Studiu de caz. Mărturii ale supraviețuitorilor evreii și romi din Transnistria 81
Evreii în spațiul românesc în perioada 1878–1919. De la marginalizare la emancipare 30	<i>Evaluare</i> 83
Contribuția comunităților evreiești la dezvoltarea economică, socială, culturală și științifică a României. Structuri asociative reprezentative. Personalități marcante în domeniul cultural, politic și academic 33	Evreii din Nord-Vestul Transilvaniei aflat sub autoritatea statului ungar (1940–1944): expulzări, detașamentele de muncă din Ungaria și Ucraina, ghețoizare și deportare la Auschwitz și în alte lagăre de exterminare 84
Studiu de caz. Antisemitism în politica și cultura românească din a doua jumătate a secolului al XIX-lea până la Primul Război Mondial 36	Studiu de caz. Elie Wiesel 87
Studiu de caz. Evreii în armata română (1877–1878; 1913; 1916–1918) 37	Solidaritate și acțiuni de salvare în timpul Holocaustului: „Drepti între Popoare” 88
Comunitățile evreiești din România în perioada interbelică: Uniunea Evreilor Români, Federația Uniunilor de Comunități Evreiești din România 38	Studiu de caz. Traian Popovici 90
Violență și retorică antisemită în România interbelică. Liga Apărării Național Creștine (L.A.N.C.), Mișcarea Legionară și Partidul Național Creștin 41	Judecarea și pedepsirea responsabililor pentru Holocaustul din România: Tribunalele poporului din București și Cluj. Procesul Iotului Antonescu și alte procese de condamnare a criminalilor de război 91
<i>Recapitulare</i> 44	Studiu de caz. Generalii judecați pentru crime de război – Nicolae Macici, Constantin (Piki) Vasiliu, Ion Topor 94
<i>Evaluare</i> 45	<i>Recapitulare</i> 95
HOLOCAUSTUL ÎN EUROPA 47	<i>Evaluare</i> 96
Discurs antievreiesc și legislație antisemită în Germania nazistă 48	EVREII ÎN ROMÂNIA POSTBELICĂ ȘI MEMORIA HOLOCAUSTULUI ÎN SECOLUL al XXI-lea 97
Exterminarea evreilor în timpul celui de Al Doilea Război Mondial: lagăre, ghetouri, Holocaustul prin gloanțe, deportări, exterminări în masă 50	Comunitatea evreiască în perioada regimului comunist 98
<i>Recapitulare</i> 53	Reprezentarea Holocaustului în artă, literatură și mass-media 101
<i>Evaluare</i> 54	Distorsionarea, negarea și minimalizarea Holocaustului 104
HOLOCAUSTUL ÎN ROMÂNIA PE TERITORIILE AFLATE SUB ADMINISTRAȚIE ROMÂNESCĂ ȘI ÎN NORDUL TRANSILVANIEI 55	Răspunsul țărilor membre ONU: Responsabilitatea de a proteja (R2P) 107
Preliminariile Holocaustului din România (1938–1940). Primele legi antisemite și pogromurile de la Dorohoi și Galați 56	<i>Recapitulare</i> 109
	<i>Evaluare</i> 110
	Bibliografie/Webografie 111

IDENTITATE EVREIASCĂ ȘI EDUCAȚIA DESPRE HOLOCAUST

- Evreii – trăsăturile lor definitorii: originea, cultura, religia
- Educația despre Holocaust și provocările contemporane (antisemitism, xenofobie, genocide și amenințările la adresa normelor și valorilor democratice)

Competență generală

1. Utilizarea critică și reflexivă a surselor istorice pentru argumentarea unor demersuri și alegeri, în acord cu valorile societății democratice

Competență specifică

- 1.1. Sistematizarea informațiilor din diferite tipuri de surse în vederea stabilirii credibilității și a validității opiniilor

Evreii – trăsăturile lor definitorii: originea, cultura, religia

Originea

Evreii fac parte dintr-un grup de popoare care, în Antichitate, trăiau în vestul Asiei, Orientul Mijlociu și estul Africii, grup din care făceau parte și babilonienii, sumerienii, akadienii, fenicienii, arabii, etiopienii etc. Limbile vorbite de aceste popoare constituie familia limbilor semite. Ele aveau multe trăsături comune. Poporul evreu s-a format, aproximativ, pe teritoriul anticului Canaan, care includea și teritoriul Statului Israel de astăzi, spre sfârșitul secolului al XII-lea î.Hr.

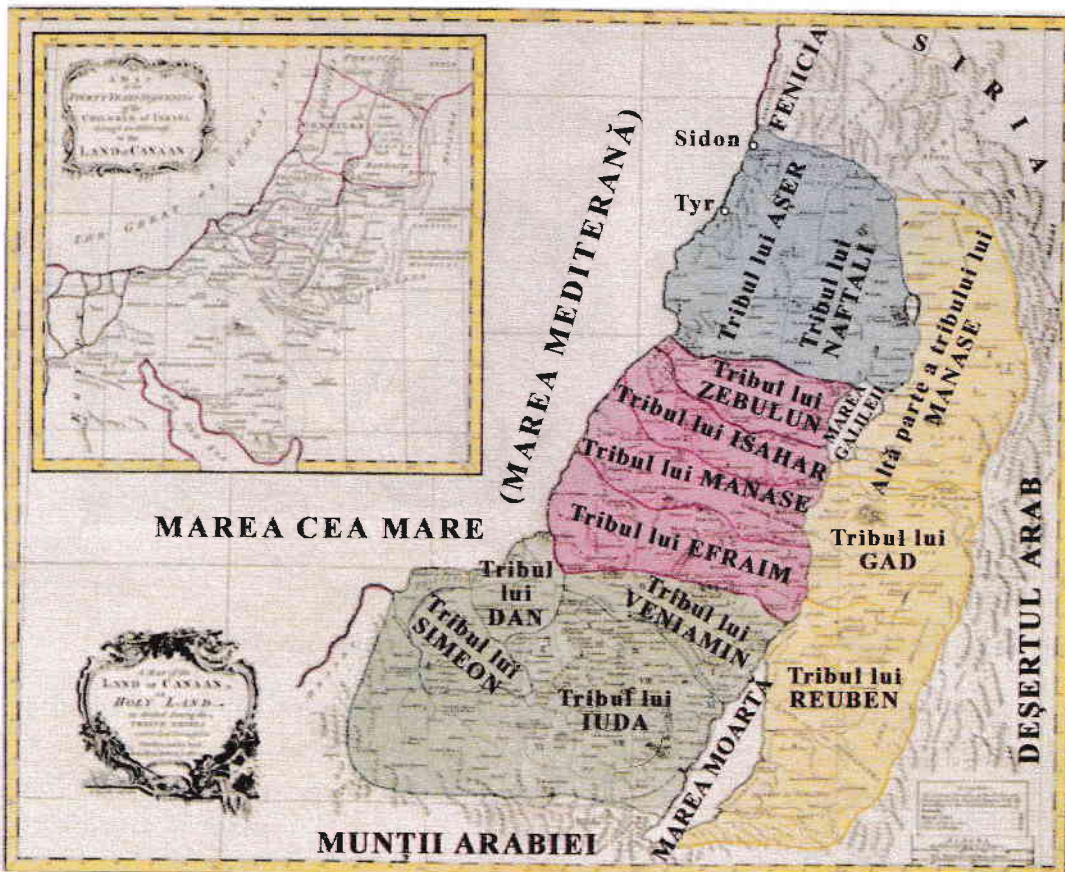
Originea termenului „evreu” este incertă. Ea pare a denumi triburi venite „de dincolo de râu”, probabil Eufurat – „ever” în ebraică însemnând „dincolo, de partea cealaltă”. Populația nou venită și canaanii împărtășeau multe lucruri: strămoși comuni, mituri și ritualuri și, mai ales, limbi înrudite. Ei înșși se numeau și își zic și azi „iehudi” = iudeu, adică oameni aparținând tribului lehuda sau teritoriului atribuit acestuia, respectiv Iudeea. Această denumire este folosită și azi în multe limbi europene (ex. Jew, Jude, Juif). Ea exista și în limba română veche, preluată din

limbi slave – „jidov”. Cuvântul este ieșit azi din uz, dar un derivat al lui - „jidan” continuă să fie folosit cu sens peiorativ, jignitor.

Cultura

Limba evreilor este ebraica, asemănătoare cu vechile limbi feniciană și aramaică și cu araba de azi. Textul sacru al Bibliei ebraice, cunoscut drept Vechiul Testament, este scris în ebraica antică. În Evul Mediu, și chiar în timpurile moderne, ebraica era limba de corespondență și comentarii religioase, folosită mai ales de rabini. Din ce în ce mai puțin vorbită în epoca modernă, limba ebraică a renăscut la începutul secolului al XX-lea și astăzi este limba oficială a Israelului, alături de care, cele mai uzuale limbi sunt engleza și araba.

Alfabetul ebraic, derivat din cel fenician, încă din secolul al X-lea î.Hr., a cunoscut o lungă evoluție grafică. Este format din 22 de litere, dintre care cinci au și semne speciale atunci când apar la sfârșit de cuvânt. La fel ca în alte limbi cu care se înrudește, ebraica se scrie de la dreapta la stânga, iar alfabetul nu are litere

Harta ținutului
Canaan în
Antichitate

pentru vocale. Primele forme ale alfabetului ebraic, foarte asemănător cu cel fenician și numit „alfabet proto-ebraic”, provin de la inscripții în piatră, datând din secolul al IX-lea î.Hr. Ele au fost descoperite pe valea râului Dan (Tel Dan), afluent al Iordanului, și pe malul estic al Mării Moarte (Meşa).

De la sfârșitul secolului al VI-lea î.Hr. datează alte inscripții, scrise în „alfabetul pătrat ebraic”, apropiat de forma sa actuală tipărită. Varianta cursivă, de mână, a acestei scrieri se găsește în Manuscrisele de la Marea Moartă (secolul al II-lea î.Hr.–secolul I d.Hr.). Aceste manuscrise, cele mai multe scrise pe pergament, sunt „biblioteca” unei secte evreiești, care a respins ritualul religios așa cum se desfășura la Templul de la Ierusalim. Una dintre comunitățile sectei a trăit la Qumran, pe malul Mării Moarte, în perioada amintită.

Simbol al iudaismului, ca religie, cultură și civilizație, este astăzi steaua în șase colțuri, imagine configurată prin suprapunerea a două triunghiuri echilaterale. Ea este cunoscută drept „Steaua lui David” (în ebraică „Maghen David” = „Scutul lui David”). Acest simbol a fost atribuit iudaismului abia în secolul al XIV-lea, când apare pe steagul comunității evreiești din Praga. Cel mai vechi simbol al iudaismului, frecvent reprezentat în Antichitate, este *Menora*, sfeșnicul cu șapte brațe, descris în amănunțime în cartea biblică a „Ieșirii”.

Religia

Religia poporului evreu este cunoscută sub denumirea de „iudaism”. Este o religie monoteistă, caracterizată prin credința într-un singur Dumnezeu, relevant lui Abraham, Moise și profeților, pe de o parte

și printr-un mod de viață în concordanță cu scrierile sacre ale iudaismului și cu tradiția rabinică, pe de alta. Numele divinității iudaice, *Iahwe* sau *Iehova*, este o convenție a pronunțării unui grup de patru litere/ consoane YHVH. Ele fac trimitere la rădăcina verbului *a fi* din ebraică, aluzie la existența infinită în timp și spațiu a divinității.

Pronunția corectă a *Numelui inefabil* a rămas necunoscută pentru că *Numele* era rostit doar odată pe an, de Marele Preot, aflat singur în Sfânta Sfintelor din Templul din Ierusalim unde, conform tradiției, sălășluia „Prezența divină”. Dar, după distrugerea Templului în 70 d.Hr., acest nume a rămas necunoscut. Pentru numele divinității sunt folosite mai multe apelative, majoritatea indică o parte dintre atributele sale: *Adonai*, *Elohim*, *Shaddai*, *El Tzavaot*.

De o importanță majoră pentru cultura universală, Biblia ebraică, cunoscută sub denumirea de *Tanakh*, este textul sacru de bază al iudaismului care cuprinde, cu mici deosebiri, Vechiul Testament al religiei creștine. Numele este un acronim al părților sale componente: *Tora* (Legea sau învățătura), *Neviim* (Profeții) și *Ketuvim* (Scrierile). La rândul ei, *Tora* cuprinde *Pentateuhul*.

Pe lângă calitățile literare deosebite ale Bibliei, trebuie remarcate caracteristicile definitorii. Prima este dimensiunea morală a textului, cel mai bun exemplu în acest sens fiind *Decalogul*, care apare de mai multe ori în textul biblic. După profesiunea de credință a monoteismului iudaic, *Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău, să nu ai alți dumnezei afară de mine*, toate celelalte porunci formează cadrul comportamental al omului în societate și familie. Accentul pus pe dimensiunea istorică a narațiunii biblice constituie o altă caracteristică definitorie a textului.

Ai Doilea Templu

Iudaismul s-a adaptat continuu la noi condiții de viață și schimbări politico-sociale. Mai ales, după distrugerea Templului, când centrul vieții evreiești se mută în comunitățile din diaspora, apare necesitatea uniformizării și fixării textului Bibliei ebraice. Acest lucru se realizează între secolele al VI-lea și al X-lea d.Hr., de către rabinii. *Rabinii* sunt conducători spirituali și figuri marcante ale comunității, mai ales datorită cunoștințelor despre iudaism și a capacității de a interpreta textele sacre, adaptându-le epocii și problemelor comunității. Ei nu sunt preoți și nu constituie puntea de legătură dintre credinciosul evreu și divinitate. Pe lângă redactarea unei versiuni unice, rabinii au fost nevoiți să rezolve și problema eliminării diferitelor interpretări de sens ale textului, provenite din absența notării vocalelor, ceea ce producea citiri alternative. Ei inventează un grup de semne, plasate sub sau deasupra literelor-consoane fixând astfel citirea lui.

Dictionar

Canaan – denumire ebraică a ținutului locuit de evrei în Antichitate, înainte de perioada regalității. Este situat în partea de sud-est a bazinului mediteranean.

Iehuda – denumire a unuia din cele „12 triburi ale lui Israel” menționate în Biblie.

Monoteism – credința în existența unei divinități unice. Este trăsătura definitorie a mai multor religii, cele mai cunoscute fiind iudaismul, creștinismul și islamul.

Transcendent – termen filosofic care denumește ceea ce se află dincolo de orice experiență, conform definiției filosofului german Immanuel Kant.

Inefabil – de nespus, care nu poate fi exprimat.

Acronim – cuvânt format din prima sau primele litere ale cuvintelor unei expresii, sintagme sau titlu.

Pentateuh – cuvânt de origine greacă, însemnând cinci suluri, care denumește primele cinci cărți ale Bibliei ebraice și, respectiv, ale Vechiului Testament.

Decalog – termen de origine greacă, desemnând cele zece porunci date de Dumnezeu lui Moise, înscrise pe cele două Table ale Legii.

Revelat – a se dezvălui, a se face cunoscut prin inspirație divină.

Rețineți!

- „Eber”, numele unor triburi care au contribuit la formarea poporului evreu, indică originea lor mesopotamiană, de „dincolo de râu”.
- Perioada de mare dezvoltare a Israelului Antic a fost cea a domniilor regilor David și Solomon, (c. 1010–c. 931 î.Hr.).
- Primul lăcaș de cult al Iudaismului a fost Templul de la Ierusalim.
- Alfabetul ebraic are 22 de litere, iar scrierea se face de la dreapta la stânga.
- Cel de al Doilea Templu de la Ierusalim a fost distrus de romani în 70 d.Hr., după cucerirea orașului.
- Textele sacre ale iudaismului sunt Biblia ebraică și Talmudul.
- Lăcașul de cult al iudaismului, folosit de la sfârșitul Antichității și până astăzi, este sinagoga.
- Textul Bibliei ebraice și modul său de citire au fost fixate între secolele al VI-lea și al X-lea d.Hr.

Știați că?

Literele alfabetului ebraic au valoare numerică. În imaginea de la pag. 10, cifra din colțul stânga de sus reprezintă această valoare, alături este numele literei.

În sinagogă, orice bărbat cu știință de carte poate citi Biblia în fața enoriașilor.

Repere cronologice

- secolul al XII-lea î.Hr. – se încheie perioada de formare a poporului evreu în Canaan.
- secolul al X-lea î.Hr. – construirea Primului Templu de la Ierusalim.
- secolul al IX-lea î.Hr. – primele forme ale alfabetului ebraic.
- secolul al VI-lea î.Hr. – revenirea din exil, construirea Celui de al Doilea Templu de la Ierusalim.
- secolul al VI-lea î.Hr. – începe folosirea alfabetului pătrat ebraic, asemănător celui modern.
- 70 d. Hr. – romanii cuceresc Ierusalimul și distrug Cel de al Doilea Templu.
- secolul al VI-lea d.Hr. – încheierea redactării Talmudului.

Educația despre Holocaust și provocările contemporane (antisemitism, xenofobie, genocide și amenințările la adresa normelor și valorilor democratice)

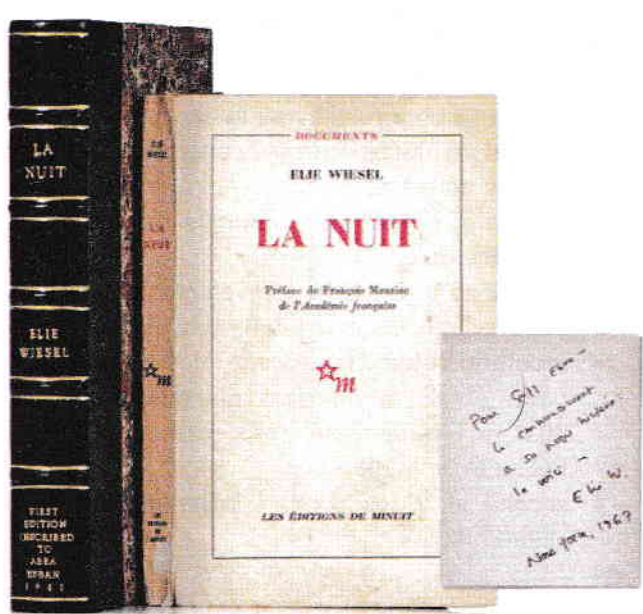
Dragă elev,

Te vei fi întrebat poate de ce un manual de istorie a evreilor și a Holocaustului? Ca să primești un răspuns la această întrebare, te invităm să ni te alături într-o scurtă călătorie prin trecutul recent al istoriei. Holocaustul a fost o realitate istorică. După încheierea celui de-Al Doilea Război Mondial această realitate a început să fie cercetată tot mai mult.

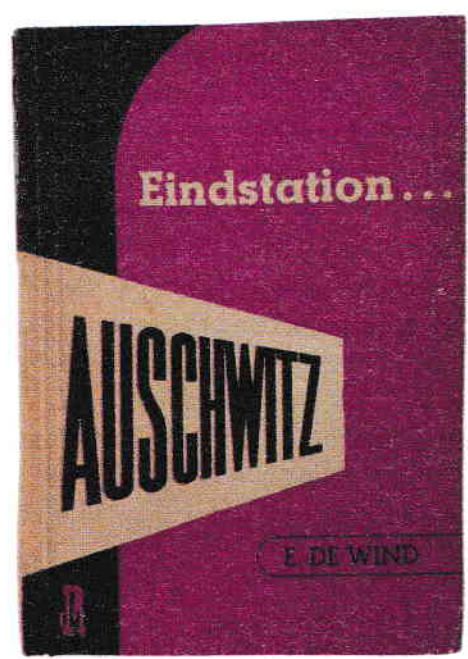
Primele contribuții la cunoașterea acestei perioade au provenit de la supraviețuitori. Între primele mărturii care au fost publicate sunt lucrările *Omul în căutarea sensului vieții* (1946) de Viktor Frankl, *Auschwitz, ultima stație* (1946) de Eddy de Wind, *Mai este oare acesta un om?* (1947) de Primo Levi, *Jurnalul Annei Frank* (1947), *Noaptea* de Elie Wiesel (1958). Cărțile acestea au fost scrise din dorința de a povesti

și împărtăși o experiență traumatică. Citind lucrările de mai sus, se învață o lecție prin care oamenii să afle ce se întâmplă atunci când neomenia ia locul valorilor societății moderne: libertate individuală, solidaritate și întraajutorare.

Astfel, lecția Holocaustului este despre cât de importantă este democrația, sistemul politic statal al societăților moderne. Istoria Holocaustului ne învață despre cât de fragilă este democrația și ce a însemnat înlocuirea acesteia cu totalitarismul fascist. Istoria Holocaustului este despre cum deciziile *Conducătorului* – arbitrare, bazate pe prejudecăți, xenofobie, antisemitism și populism – devin norme obligatorii pentru membrii societății și instituțiile statului. Aceste decizii, invariabil, urmăresc anihilarea pe criterii religioase, etnice sau rasiale a unor membri ai societății.

„Noaptea” de Elie Wiesel, ediția 1958, cu dedicație (din 1967) către Aba Eban, ministru de externe al Israelului

„Auschwitz, ultima stație” de Eddy de Wind, 1946

Reacția imediată a Aliatilor, la sfârșitul războiului mondial, a fost organizarea proceselor criminalelor de război, ca partea cea mai importantă a procesului de denazificare, în Germania, sau defascizare, în celelalte țări. Aceste procese au fost un prim prilej de a aduce la lumina zilei mecanismele prin care a fost exterminată populația evreiască sau comportamentul față de alte grupe de populație, precum și de a stabili răspunderea făptașilor.

Dar procesele odată încheiate, și amintirile supraviețuitorilor au dobândit o valoare simbolică, de mărturie pentru viitor. Pentru că fără memorie nu există prezent sau viitor. Învățămintele pentru cum să facem ca mâine să fie mai bine, aflăm și din perioadele de neumanitate ale istoriei. A înțelege, a nu uita pentru a nu se repeta, este un comandament important al zilelor noastre. Distrugerea evreilor europeni în timpul celui de Al Doilea Război Mondial este o perioadă care a dat naștere celor mai importante întrebări existențiale: când și cum omul încetează de a fi Om; unde a fost Dumnezeu, ca expresie simbolică a salvării, în contextul acestei tragedii, când evreii s-au simțit abandonați nu numai de societate, ci și de spiritualitatea care oferă încredere și speranță.

Istoria Holocaustului nu este istoria evreilor. Ea este istoria unui genocid la cote maxime. Holocaustul este crima împotriva populației civile cu mijloace industriale acționate în mod planificat. Drama evreilor este istoria țărilor europene și a Lumii în condițiile celui de Al Doilea Război Mondial. Liderii politici și militari ai Germaniei naziste și a aliaților ei au fost responsabili și făptași, iar populația evreiască a fost ținta și victima. Intenția distrugerii fizice a întregii comunități evreiești nu a apărut pe un teren gol în anii '40 ai secolului al XX-lea.

Ascensiunea la putere a partidelor fasciste a fost precedată de condiții istorice specifice dintre care amintim dinamica ideologiei fasciste în țări, precum Italia, Germania, România, Ungaria la sfârșitul Primului Război Mondial. Deși au ieșit în poziții diferite din război, mediul intern economic și social din aceste țări a favorizat ascensiunea forțelor politice de extremă dreaptă.

Crezul politic, ideologia acestor grupări politice a așezat antisemitismul ca unul dintre obiectivele importante ale acțiunii politice. A scăpa de evrei le apărea soluția cea mai rapidă pentru a schimba în bine situația socio-economică din țările lor. Xenofobia a fost celălalt obiectiv politic cu care s-a însoțit antisemitismul. Să facem din România „o țară ca soarele sfânt de pe cer”, glăsuia un slogan al Mișcării Legionare. Una din căi a fost aceea de a scăpa de evrei. De ce de evrei? Pentru că Evreul, altfel considerat răul cel mai mare, era, de fapt, un grup uman vulnerabil.

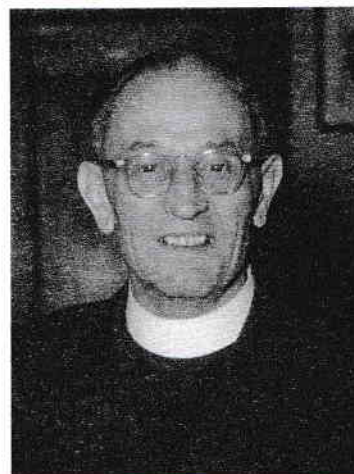
Fiind lipsit de stat, evreul este lipsit de protecție. Astfel ajunge țapul ispășitor ideal pentru partidele populiste.

Un rol esențial în transformarea unei istorii criminale într-o lecție de istorie revine țărilor democratice. Această istorie ne spune că pentru a avea libertate este nevoie de respectul diversității, al celuilalt. Libertatea mea înseamnă libertatea celuilalt. Cetățenii din democrațiile consolidate au înțeles, după experiența Holocaustului, că aceste principii nu devin realitate fără ca oamenii să se îngrijească de conservarea instituțiilor fundamentale ale democrației: pluralism politic și o societate civilă deschisă. Cu alte cuvinte, spiritul civic înseamnă vigilență la provocările la care poate fi expusă democrația.

Istoria ultimelor decenii, a ultimilor ani ne arată că spectrul radicalismelor nu a dispărut. În fața crizelor societății, antisemitismul, xenofobia sau naționalismul fundamentalist se reaprind. Pentru oameni grăbiți sau care nu sunt obișnuiți să raționeze, soluțiile iraționale la cheie, îmbrăcate în ambalajul populismului antisemit, oferit de grupări politice radicale, reprezintă calea cea mai ușoară de a comunica cu realitatea. În fapt, ei se autoamăgesc că viitorul imediat va fi mai bun pentru ei dacă sacrifică prin marginalizare, discriminare sau crimă, țapul ispășitor.

Sondajele de opinie publică efectuate în țări europene, inclusiv România, ne arată că, în medie, 20-25% din populație are prejudecăți antisemite. Desigur că te poți întreba: cum se poate ca după Holocaust să mai existe manifestări simbolice și chiar acțiuni agresive motivate de ura față de evrei? Răspunsul este că, fără o cunoaștere asumată a istoriei, fără a înțelege mecanismele urii sau ale distrugerii, istoria se poate repeta.

În încheiere, dacă nu am fost destul de convingător, te rog să reflectezi la gândurile de mai jos, ale pastorului luteran german, Martin Niemöller, scrise în chiar anii negri ai istoriei despre care tocmai ți-am vorbit:

Martin Niemöller

„Când naziștii au venit să îi ia pe comuniști, n-am scos o vorbă. Nu eram comunist. Când i-au arestat pe social-democrați, am tăcut. Nu eram social-democrat. Când au venit să îi ia pe sindicaliști, nu am protestat. Nu eram sindicalist. Când au venit să îi ia pe evrei, nu m-am revoltat. Nu eram evreu. Când au venit să mă ia pe mine, nu mai rămăsese nimeni care să-mi ia apărarea.”

Dicționar

Xenofobie – atitudine de teamă, respingere și ură față de persoanele străine de grupul etnic din care face parte subiectul.

Genocid – infracțiune săvârșită în scopul de a distruge deliberat și sistematic, în întregime sau în parte, o colectivitate sau un grup național, rasial, etnic sau politic.

Holocaust – desemnează cel mai mare masacru din istorie. În perioada celui de-Al Doilea Război Mondial au fost asasinați circa șase milioane de evrei de toate vârstele, conform programului de exterminare a evreilor plănuțit și executat de regimul național-socialist din Germania, dar și de statele aliate Germaniei.

Rețineți!

- Ascensiunea la putere a partidelor fasciste în epoca interbelică a fost precedată de condiții istorice specifice, moștenite de la finele Primului Război Mondial.
- Reacția imediată a Aliatilor, la sfârșitul războiului mondial, a fost organizarea proceselor criminalilor de război ca partea cea mai importantă a procesului de denazificare în Germania sau defascizare în celelalte țări.
- Lecția Holocaustului ne arată cât de importantă este democrația, sistemul politic statal în lumea modernă.

Inscripție antisemită, București, 2020

SĂ REȚINEM!

- „Eber”, numele unor triburi care au contribuit la formarea poporului evreu, indică originea lor mesopotamiană, de „dincolo de râu”.
- Perioada de mare dezvoltare a Israelului Antic a fost cea a domniilor regilor David și Solomon, (c. 1010–c. 931 î.Hr).
- Primul lăcaș de cult al iudaismului a fost Templul de la Ierusalim.
- Alfabetul ebraic are 22 de litere, iar scrierea se face de la dreapta la stânga.
- Cel de al Doilea Templu de la Ierusalim a fost distrus de romani în 70 d.Hr., după cucerirea orașului.
- Textele sacre ale iudaismului sunt Biblia ebraică și Talmudul.
- Lăcașul de cult al iudaismului, folosit de la sfârșitul Antichității și până astăzi, este sinagoga.
- Ascensiunea la putere a partidelor fasciste în epoca interbelică a fost precedată de condiții istorice specifice, moștenite de la finele Primului Război Mondial.
- Reacția imediată a Alianților, la sfârșitul războiului mondial, în 1945, a fost organizarea proceselor criminalilor de război, ca partea cea mai importantă a procesului de denazificare în Germania.
- Lecția Holocaustului ne arată cât de importantă este democrația, sistemul politic statal în lumea modernă.

- 1 Formulează un punct de vedere referitor la rolul tradiției orale în dezvoltarea vieții religioase la evrei, pe care să îl susții cu un argument identificat în informațiile și sursele din manual.
- 2 Realizează, împreună cu colegii de clasă, un dicționar de termeni pentru tema *Trăsăturile definitorii ale evreilor*.
- 3 Analizează imaginea de la pagina 10 privind al Doilea Templu de la Ierusalim și trage concluzii privind detaliile de arhitectură.
- 4 Imaginează-ți că vizitezi o sinagogă din Germania, devastată de naziști în 1938. Redactează, cu colegul de bancă, un scurt reportaj de presă din însemnările tale.

- 5 Citește, cu atenție, sursa de mai jos și rezolvă cerințele.
„Potrivit relațiilor biblice, evreeii sunt descendenții lui Avraam. Principiul religios cheie al iudaismului este credința într-un singur Dumnezeu, atotștiutor, atotputernic, binevoitor, transcendent, care a creat universul și continuă să-l guverneze. Potrivit adepților iudaismului, Dumnezeu i-a dezvăluit legile și poruncile sale lui Moise pe Muntele Sinai sub forma Torei (cinci cărți ale lui Moise, care formează baza legii și tradiției iudaice) – una dintre cele trei părți care compun Biblia ebraică, cunoscută și sub numele de Vechiul Testament. Iudaismul ca religie este anterior altor religii monoteiste, cum ar fi creștinismul și islamul, influențând și interacționând cu dezvoltarea acestora. Aceste trei religii împărtășesc istorii fundamentale și figuri cheie, cum ar fi Avraam și Moise. În iudaism, autoritatea centrală nu se află într-o singură persoană, ci în texte și tradiții sacre...”

(OSCE Files)

1. Menționează, din sursa dată, două informații referitoare la principiul religios fundamental al iudaismului.
  2. Realizează, în aproximativ o pagină, un eseu despre literatura sfântă a evreilor.
  3. Formulează, pe baza sursei date, un punct de vedere referitor la caracterul monoteist al iudaismului, susținându-l cu două informații selectate din sursă.
- 6 Pornind de la informațiile disponibile – manual, internet, realizează cu colegii de clasă, o discuție despre „Steaua lui David” și semnificația sa în istorie.
  - 7 Construiește o listă în care să notezi minimum cinci lucrări de literatură, referitoare la Holocaust.

1. Citește, cu atenție, propozițiile de mai jos și marchează cu **A=Adevărat** sau **F=Fals**.

- Regele Solomon a stabilit capitala statului evreu la Ierusalim.
- Alfabetul ebraic este constituit din 22 de semne.
- *Beit Kneseth* este denumirea în limba ebraică a moscheii.
- Manuscrisele de la Marea Moartă au fost scrise, în marea lor majoritate, pe piei de animale.
- *Steaua lui David* este simbolul cel mai cunoscut al iudaismului.
- Una din lozincile Mișcării Legionare din România a fost „să facem o țară ca Soarele de pe Cer”.
- Romanul *Noaptea* a fost scris de către Elie Wiesel.
- Xenofobia însoțește mai mereu antisemitismul.

2. Realizează o dezbatere cu colegii de clasă, având ca temă *Cauzele răspândirii în prezent a antisemitismului*.

3. Scrie o scurtă pagină de jurnal cu privire la *Reponsabilitatea naziștilor în Holocaust*.

4. Întocmește o bază de date referitoare la principalele simboluri civile și religioase ale evreilor.

5. Planifică, cu colegii tăi, o excursie pentru a vizita Templul Coral din București. Accesează site-urile de pe internet și află informații despre monument.

6. Analizează, pe baza diagramei Venn, organizarea religioasă a evreilor și stabilește două asemănări între principalele lucrări din literatura religioasă.

7. Realizează o listă de lucrări literare privind viața evreilor și identifică posibile filme artistice elocvente din acest punct de vedere.

8. Descoperă, în localitatea ta, monumente, case memoriale sau alte locuri ale memoriei legate de viața socială și religioasă a evreilor. Realizează un pliant de prezentare a acelor locuri.

9. Citește, din lecție, cuvintele pastorului Niemöller și discută cu colegii despre mesajul transmis și despre importanța ideii de solidaritate ca o condiție a supraviețuirii într-o societate totalitară.

10. Studiază, cu atenție, sursa de mai jos și rezolvă cerințele.

„...Atunci Cezar a dat ordin să se stingă focul, strigând cu glas tare la soldații care erau în luptă și făcându-le un semn cu mâna dreaptă. Dar aceștia nu au auzit ce a spus, deși a strigat atât de tare... Și pentru că Cezar nu mai era în stare acum să stăvilească furia entuziastă a soldaților, iar focurile înaintau din ce în ce mai mult, s-a dus în încăperea Sfântă a Templului, împreună cu comandanții săi, și a văzut-o cu tot ce era în ea... Dar deoarece flăcările încă nu ajunseseră la încăperile interioare, ci devorau încă încăperile din jurul casei sfinte, iar Titus a presupus, ceea ce era într-adevăr așa, că însăși clădirea ar mai putea fi salvată, a dat fuga și s-a străduit să-i convingă pe soldați să stingă focul, și i-a dat lui Liberalius, centurionului, poruncă și unuia dintre gărzile sale de corp, să-i bată cu bețe pe soldații care se opun și să le arate care le e locul. Dar pe cât era de mare entuziasmul lor pentru Cezar și teama de ceea ce el le interzisese, pe atât de mare era și ura lor împotriva evreilor și pasiunea de a lupta cu ei.

În plus, pe mulți îi împingea înainte speranța unui jaf. Aveau impresia că toate aceste încăperi erau pline de aur înăuntru, și vedeau că totul în jurul lor era din aur pur... Și astfel a ars casa sfântă până la temelii, fără acordul lui Cezar.”

(Iosephus Flavius)

a. Menționează, din sursa de mai sus, o informație referitoare la motivele distrugerii Templului de la Ierusalim de către romani.

b. Scrie câte o relație cauză-efect stabilită între două informații selectate din sursă, precizând rolul fiecăreia dintre aceste informații (cauză, respectiv efect).

c. Precizează, pe baza sursei, două informații referitoare la Cezar.

d. Formulează, pe baza sursei, un punct de vedere referitor la atitudinea împăratului față de distrugerea Templului, susținându-l cu o informație selectată din sursă.

PROIECT

Plecând de la materialele, care vă sunt la dispoziție – manual, internet, literatură etc., realizați, împreună cu colegii de clasă, un proiect despre *Necesitatea educației despre Holocaust în epoca contemporană*. Sugerăm utilizarea metodei **T.R.A.F.** (temă, rol, auditoriu, formă).

T = TEMĂ

Se anunță tema:

Necesitatea educației despre Holocaust în epoca contemporană

R = ROL

- un activist pentru drepturile omului
- un supraviețuitor al Holocaustului
- un jurnalist străin

A = AUDITORIU

Persoane/Instituții pentru care pot fi elaborate mesaje în legătură cu tema educației despre Holocaust și a combaterii antisemitismului.

- publicul
- organizație non-guvernamentală
- un grup de elevi
- un post de televiziune

F = FORMA

Se stabilește forma de transmitere a mesajelor.

- un afiș
- o scrisoare
- un articol de presă

Organizarea activității:

Grupe de câte 4 elevi

Timp de lucru: 25 de minute

Prezentare:

Cu lucrările cele mai reușite se poate organiza o mică expoziție în clasă.

Evaluarea activității:

- Jurnal reflexiv
- Portofoliu
- Identificarea pe site-ul <https://dexonline.ro/> a unor termeni utilizați în dezbateră temei menționate.